

Skadevoldere

Ædelgranknopvikleren – en overset viklerart på nordmansgran

Af Hans Peter Ravn, Skov & Landskab (KU-LIFE) & Claus Jerram Christensen, Dansk Juletræsdyrkerforening

Udhulede knopper på nordmannsgran har tidligere været tilskrevet fugle, mus eller egern afhængig af, om skaderne forekom på små træer nær jorden eller oppe i træet. Derfor har f.eks. rødmus også været foreslået som skadevolder ved udhulede knopper, da rødmus er i stand til at klatre op i træerne. Nye undersøgelser viser dog, at udhulede knopper også kan skyldes en sommerfugl.

I 2009 blev der rapporteret om skader med udhulede knopper flere steder rundt om i landet, og skaderne optrådte på såvel nyplantede nordmannsgran som på høstmodne træer. Omfanget af skaderne, og den omstændighed, at rødmus ikke forekom på alle de skadesramte lokaliteter førte til en genkonsultation af Boas' Dansk Forstzoologi fra 1923. Her blev vi opmærksomme på, at de udhulede knopper med stor sandsynlighed er forårsaget af en sommerfugl – ædelgranknopvikleren, *Epinotia nigricana*.

Udseende

Den voksne sommerfugl har et vingefang på 11-13 mm. Vingefarven er sort-brun, forvingerne med en rødlig tone og svage tværlinier. Larven er gul- eller rødbrun med sort hovedkapsel og sorte, skinnende kitinplader på forbryst og bageste bagkropsled. Der er seks larvestadier. Den udvoksede larve er 7,5-9 mm lang.

Skadebillede på topskud efter ædelgran knopvikleren – Bornholm 2008. Foto: Claus Jerram Christensen

Levevis

Ifølge Boas' observationer flyver insektet i maj-juli og lægger æg ved knopperne. Flyveperioden angives for hannerne til 15-17 dage og for hunnerne til 18-24 dage. Hver hun lægger 40-50 æg. Æggene bliver lagt under barkskæl ved skudbasis 1-3 ad gangen. Som regel klækker æggene efter ca. to uger. I efteråret gnaver larverne sig ind i en af knopperne og overvintrer som halv-

voksen larve. Næste forår fortsættes gnavet og i alt udgnaves en eller to naboknopper også. Udenlandske kilder anfører, at hver larve kan udgnave i alt 4-20 knopper. Som følge af knopgnavet får grenen en zig-zagende skududvikling, hvis da ikke alle af de sædvanligvis tre til fire kransknopper er udhulet. I maj måned firer larven sig ned til jorden, hvor den forpupper sig.

Værtsplanter

Ifølge udenlandsk litteratur er almindelig ædelgran (*A. alba*) hovedværtsplanten, men også andre ædelgraner kan angribes (*A. concolor*, *A. grandis*, *A. numidica*, *A. balsamea* og altså *A. nordmanniana*). Gran (*Picea* spp.) angives kun undtagelsesvist at blive angrebet. Imidlertid har vi støt på omfattende symptomer af samme type på omorika (*Picea omorica*).

Enden af et skud af en ædelgran. Af de tre knopper var den midterste udhulet af larven, *Epinotia Nigricana*. Knoppen til højre var blot underhulet. Knoppen til venstre er helt udhulet.

Betydning

Selvom der har været flere indberetninger om disse gnaveskader i både 2008 og 2009 fra flere forskellige steder i landet, vurderes skadevolderen kun at have en begrænset betydning for juletræsdyrkingen i Danmark. Fra Centraleuropa findes derimod beretninger om masseangreb på samtlige knopper over et 7.000 ha stort område i Sydtykland og Tjekkiet. Det kan derfor ikke udelukkes, at en hyppigere optræden herhjemme kan være klimarelateret.

Bekæmpelse

Der findes ikke specielt godkendte midler til bekæmpelse af ædelgran knopvikleren, men da der her er tale om en vikler/sommerfugl vil den kunne bekæmpes lovligt med f.eks. Fastac og Dipel (Bt. Produkt). Da bekæmpelsen bør målrettes mod larverne vil en sprøjtning i maj sandsynligvis være mest effektiv. Dette sprøjtevindue er sammenfaldende med den almindelige sprøjtning mod ædelgranlus og galmider, og det kan være en

Den voksne ædelgranknopvikler har et vingefang på 14 mm. Eksemplaret venligst udlånt af Statens Naturhistoriske Museum, København. Foto: Hans Peter Ravn.

medvirkende forklaring på, at ædelgran knopvikleren er en sjælden gæst i de danske juletræskulturer. Ædelgranknop-

vikleren er dog også sjælden i økologiske kulturer, så dens tilstedeværelse kan også være klimarelateret.

FORT SIRIO 4 x 4 TIL JULETRÆER

Importør:

Sønderup Maskinhandel A/S . Hjedebakvej 464 . 9541 Suldrup . tlf: 98 65 32 55
www.jutrak.dk . e-mail: mail@fbdk.dk